

Årsmelding 2014

Várdobáiki samisk senter

Innhold

VÁRDOBÁIKI SAMISK SENTER	3
ORGANISASJON/SELKAPSFORM.....	4
ORGANISASJONSKART	4
AKSJEEIERE	5
<i>Kommuner:</i>	5
<i>Sameforeninger:</i>	5
<i>Andre lag og foreninger:</i>	5
<i>Privatpersoner</i>	5
STYRET	5
ANSATTE.....	6
LOKALER	6
VIRKSOMHET	6
<i>Kultursenteret</i>	7
<i>Språksenter</i>	10
<i>Helsesatsing</i>	13
<i>Museum</i>	14
<i>Márkománák samisk barnehage</i>	16
<i>Leietakere</i>	17
<i>Prosjekt</i>	17
ØKONOMI.....	18
AVSLUTNING.....	<u>18-19</u>

Várdobáiki samisk senter

Dette dokumentet er en årsmelding for Várdobáiki samisk senter for 2014. Várdobáiki har sitt virkeområde i Nordre Nordland og Sør-Troms med kontorsted i Evenes.

Senteret er ett av flere samiske språk- og kultursenter i Norge som har fokus på bevaring og utvikling av samisk språk og kultur. Senteret har særskilt ansvar for markasamisk og sjøsamisk kultur i regionen. Kultursenteret deles inn i fem avdelinger: kultursenter, språksenter, museum, barnehage og helse. Avdeling kultursenter er hovedsakelig et overbygg for de andre avdelingene men også mange prosjekt og tiltak er direkte organisert direkte under avdeling kultursenter.

Várdobáiki ferdigstilte i 2014 arbeidet med omorganisering. Organisasjonen er nå omdannet til et aksjeselskap. Ved årsslutt var det i hovedsak samme eiere som tidligere, men Sametinget er også invitert til å kjøpe aksjer.

Senteret arbeider fortsatt med sterkt fokus på brukerretta tiltak. Mye av aktiviteten er prosjektfinansiert og vi vil takke for velvilje og bidrag fra både brukere og bevilgende myndigheter.

Gjennomførte enkeltstående prosjekt rapporteres i særskilte rapporter som sendes til tilskuddsgivere, de vil likevel bli nevnt i årsmeldingen.

Olav Andersen
Styreleder

Kjersti Myrnes Balto
Daglig leder

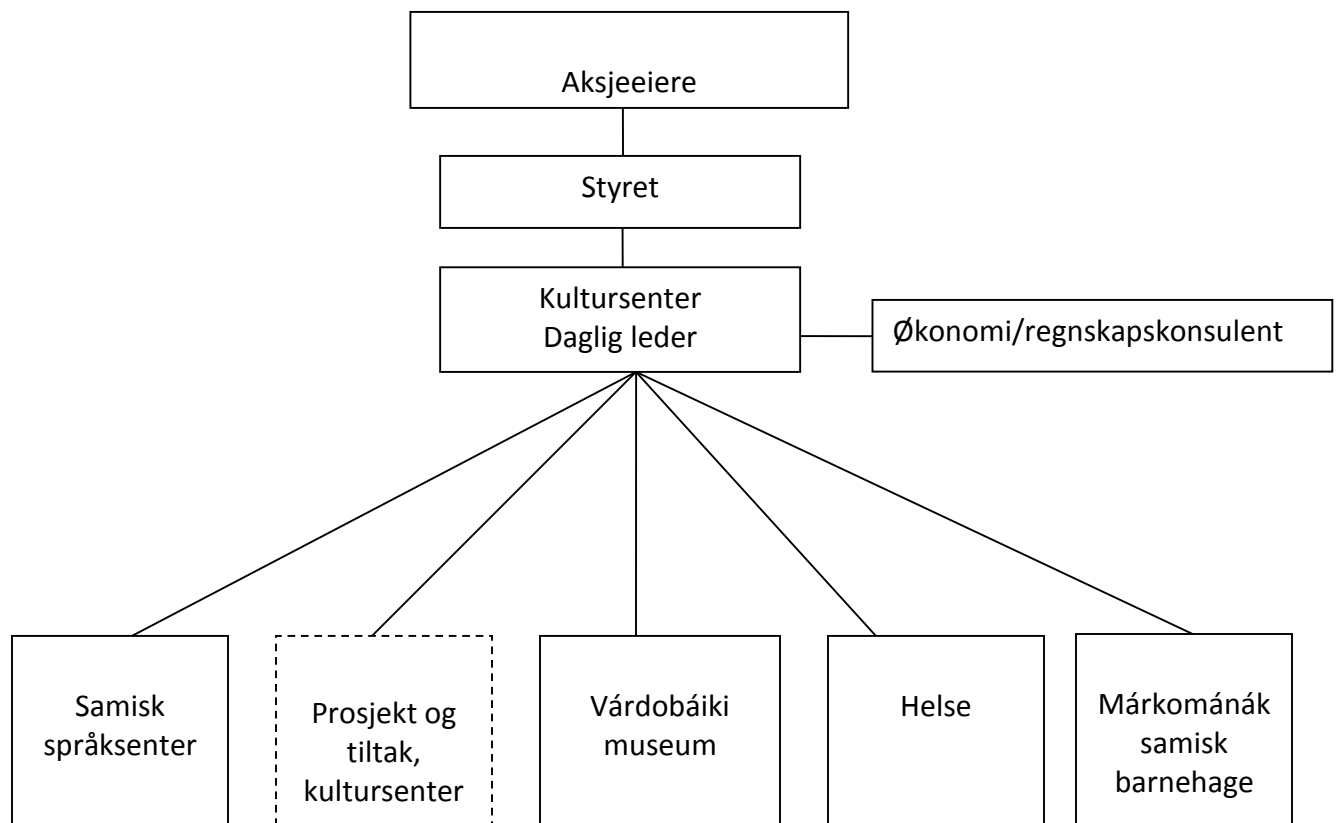

Organisasjon/selskapsform

Etter å ha gjennomført en grundig prosess frem mot omdanning ble styrets forslag til omdanningsplan godkjent i generalforsamling den 15.10.14 og vedtekter for Várdobáiki AS ble vedtatt. I ekstraordinær generalforsamling den 8.12 ble kapitalutvidelse vedtatt. Sametinget er invitert til å kjøpe aksjer, noe de har akseptert. De vil bli eier fra 1. April 2015.

Formål: Selskapet Várdobáiki AS er et samisk senter for Sør-Troms og Nordre Nordland med formål å videreføre samisk språk, kultur og samfunnsliv i regionen. Várdobáiki skal bidra til et inspirerende miljø i tråd med samiske verdier og tradisjoner i området. En spesiell oppgave for Várdobáiki er å få realisert planene for kulturhuset Várdobáiki.

Organisasjonskart

Aksjeeiere

Kommuner:

Ballangen kommune, Evenes kommune, Gratangen kommune, Narvik kommune
Salangen kommune, Skånland kommune
Til sammen 286 aksjer..

Sameforeninger:

Bálák sámesearvi/Ballangen sameforening, Bjerkvik og omegn sameforening-NSR,
Dielddanuorguovllu nuorak , Harstad og omegn sameforening, Hinnøy og omegn
sameforening-NSR,, Samenes folkeforbund-SFF, Hålogaland samiske foreningSFF,
Loabákáiddi siida-SFF,
Ofoten samiske forening.

Andre lag og foreninger:

Márkomeannu searvi, Partiet Harstad Rødt, Sandemark bygdeutviklingselskap SABUS
AS,Sárahká Sellju AL (eier av barnehagebygg), Skániid girjie AS (bokforlag),
Stuornjárgga sámii duodji (samisk husflidslag), Troms reindriftsamers fylkeslag- NRL.

Foreninger/organisasjoner har til sammen 150 aksjer.

Privatpersoner

115 privatpersoner 207 aksjer

Totalt er det 643 aksjer fordelt på 137 eiere. Hver aksje tilsvarer en stemme på
generalforsamlingen.

Styret

Olav Andersen ble gjenvalgt som styreleder, for ett år, på årsmøtet 2014 med Else Grete
Broderstad som personlig varamedlem.

Styret har for øvrig hatt følgende styremedlemmer i 2014:

Følgende styremedlemmer med personlig vara ble valgt inn i 2014 for 2 år

Ingolf Kvandahl, Ballangen, nestleder, gjenvalg	Grethe Amundsen, Ballangen
Nanna Thomassen, Lavangen, gjenvalg	Bjørg Bonk, Skånland
Jorun Murberg Spaun, Harstad , ny	Olea Storelv, Evenes
Valgt i 2014 for ett år:	
Maret Ravdna Buljo, Lødingen	Svein Erik O.Kristiansen,

Følgende styremedlemmer med personlige vara ble valgt inn i 2013 for 2 år:

Liv Slettli, Gratangen
Svein Berg, Skånland,

Siv Sara, Vestvågøy
Odd Roar Strømme, Narvik

Ingolf Kvandahl ble valgt som nestleder på årsmøtet.
Styret har holdt 5 møter i 2014 og behandlet 40 saker.

Ansatte

Várdobáiki har i 2014 hatt 18 ansatte med arbeidskontrakt over lengre tid, og 4 ansatte i sesongarbeid på museum. I tillegg har vi hatt 4 andre engasjement av lengre varighet og vel 22 arbeidstakere som har vært leid inn til ulike oppgaver. Várdobáiki har også lønns og personalansvar for Márkomeannus produsent. Dette innebærer for eksempel lønnsutbetalinger og pensjonsforsikringer. Det ble sendt ut 61 lønns- og trekk oppgaver for 2014. Som følge av at store deler av virksomheten på senteret er prosjektbasert er det relativt stor bruk av midlertidige stillinger og innleide ressurser. Várdobáiki er IA-bedrift, og følger regelverket som gjelder for IA-bedrifter.

Lokaler

Várdobáiki leier lokaler i Nautå Næringsbygg. Her er 12 kontor, to møterom og ett utstillingsrom. Det ene møterommet er tatt i bruk til kontor. Av disse har seks kontor vært leid ut på framleie fram til og med sommeren 2014. Sametinget flyttet ut av lokalene da de hadde behov for større plass. Leietakere er omtalt lengre bak i årsmeldingen. I forbindelse med Sametingets flytting til nye lokaler var det gjennomført møte med utleier og Evenes kommune. Várdobáiki fikk også tilbud fra Picasso eiendom om å flytte til Evenskjer i samlokalisering med Sametinget. Styret vedtok å forlenge leiekontrakten i tre år, til 2017.

Várdobáiki driver Márkománák samisk barnehage i Planterhaug/Lánjttedievvá i Skånland. Barnehagen er lokalisert i bygg eid av Sáráhka sellju AL. Várdobáiki har også leid lokaler av det samiske husflidslaget Stuornjárgga sámiiid duodji i en tidligere skolebygning i Trøssemark/Vuopmegeahči hvor barne- og ungdomstiltak har vært arrangert til sommeren 2014. I forbindelse med gjennomføring av ulike tiltak leies forskjellige grendehus og andre halv-offentlige lokaler etter behov. Várdobáiki museum har ansvar for drift på Gállogieddi samisk friluftsmuseum og har ansvar for vedlikehold av bygninger på tunet. Samiske lag og foreninger har fri tilgang til å bruke Várdobáikis lokaler til forskjellige møter og tiltak.

Virksomhet

Várdobáikis virksomhet deles i barnehage, museum, språk, kultur og helse. Hver av disse virksomhetsdelene er finansiert over egne driftsmidler samt prosjektmidler til spesielle tiltak.

Kultursenteret

Várdobáiki AS, kultursenter er et overbygg for alle funksjoner under organisasjonen og ivaretar drift av kultursenteret. Daglig ledelse, videreutvikling, økonomisk planlegging, prosjektstyring, oppfølging, personalansvar og utleie er eksempler på funksjoner som knyttes til drift av senteret. I tillegg organiseres en del prosjekt direkte under kultursenteret.

Kunst og kulturformidlingsenhet

Galleri Várdobáiki har i 2014 hatt tre utstillinger. Den første utstillingen var satt opp i november 2013. Det var en utstilling som var laget som følge at et fotokurs som den samiske ungdomsgruppa arrangerte med Per Heimly. I mai 2014. ble Sergei Gavrilovs utstilling, ČSV satt opp.

Fagdager

Samiske fagdager har tidligere år vært et tilbud til elever på mellomtrinnet, femte, sjette og sjuende trinn på skolene i Evenes, Tjeldsund og Skånland. Det var i 2014 arbeidet med et tilbud til skoler i andre kommuner i regionen, men grunnet dårlig interesse ble det ikke gjennomført.

Samarbeid med Márkomeannu samisk festival

Márkomeannu leier kontor hos Várdobáiki. Várdobáiki har ansvar for regnskap, lønn- og personalfunksjoner for Márkomeannu. Várdobáiki anser Márkomeannu som en av de viktigste arenaer for synliggjøring av samisk kunst og kultur i regionen, spesielt viktig for utvikling av samisk identitet, språk og kultur hos ungdom og barn og prioriterer samarbeidet.

I 2014 ble det ikke arrangert camp-festival, men Márkomeannu hadde ulike arrangement spredt ut over hele året. Flere av tiltakene ble arrangert på Gállogieddi. Dette gjaldt markomeannu#MUOHTA, markomeannu#LAVDI og markomeannu#RÁIMMAS

markomeannu#LÁVDI

Vardobáiki samarbeidet med Markomeannu i forbindelse med gjennomføring av markomeannu#LÁVDI som laget teaterforestillingen Da ulddak kom til Gállogieddi. Forestillingen hadde urpremiere på Gállogieddi 9. juli 2014.

markomeannu#HERSKO

Várdobáiki var medarrangør av markomeannu#HERSKO, matfestivalen som i 2014 ble arrangert på Evenskjer. Arrangementet var over tre dager med kurs, seminar og marked og fant sted hovedsakelig i en kjempelavvu satt opp av fem store lavvuer. Andre medarrangører var Inga siida, Njunnes og Árran. #HERSKO ble til som et resultat av deltakelse i prosjektet Samisk reiseliv. Várdobáiki deltok også i utvalget som arbeidet med innspill i forhold til Márkomeannus fremtidige organisering.

Samarbeid med Bok- og kulturbussen i Sør-Troms

Várdobáiki har fra 2011 hatt et samarbeidsprosjekt med Troms fylkeskommune for å utvikle det samiske tilbudet fra Bok- og kulturbussen i Sør-Troms. I 2014 har Várdobáiki hatt aktivitet tilsvarende 40 % stilling knyttet til bok og kulturbussen.

Følgende tiltak er gjennomført:

- Min identitet, miniforedrag på bussen på bokruta februar
- ALF, dukkeforestilling med Elle og Ándá, i bussen, Gratangen
- Dikt på samisk, for barn og voksne. Dette ble brukt på Astafjord litteraturfestival (ALF)
- Elle og Ándá forestillinger i bussen på bokruta
- Film lagt ut på Youtube, fra Elle og Ándáforestilling på Morgan montessoriskole i Gratangen. Laget av Max Mahké.
- Anja Storelv konsert i forbindelse med isbadedagen på Evenskjer

Samarbeidet med Kulturbussen er viktig. Várdobáiki er glad for å kunne bidra til at den samiske kulturen kan vises frem gjennom bok- og kulturbussen i Sør-Troms. Det er en fin måte å nå frem med informasjon om samer og samiske forhold, spesielt til barnehagebarn og skolebarn.

Elle og Ándá i fjæra

Fortellingen om Elle og Ándá i fjæra ble presentert på bokruter på bussen som et minidukketheater. Til sammen har rundt 599 barn blitt kjent med Elle og Ándá

Nettverksbygging gjennom kulturell utveksling

Várdobáiki har siden 2011 hatt i gang ulike prosjekt med nettverksbygging mellom samer på norsk og russisk side av Sápmi som mål. Prosjektene har vært ettårige og har vært videreført i 2012 og 2013. Prosjektet som startet i 2013 ble avsluttet i 2014 med deltakelse i tre ulike festivaler. På vinterfestivalen, samiske leker i Lujávri deltok 13 personer, av dette 8 ungdom. Under familiefestival i Murmansk var vi representert med to personer. På folkefestivalen i Uмба deltok sanggruppen Várdobiegga. Til sammen deltok 29 personer i denne avsluttende delen av prosjektet, av dette 11 ungdom.

Gruppene har deltatt med ulike kulturelle framvisninger og prosjektet har ført til at både Várdobáiki og deltakerne fra regionen får utviklet både formelle og uformelle nettverk med enkeltpersoner og organisasjoner på russisk side. Gjennom folk-til-folk-samarbeid øker mulighetene for videre samarbeid med russisk side av sápmi.. Gruppene har hatt stor aldersspredning, fra 10 år og opp til over 80.

Nordområde samarbeid, barnehage og undervisning, kulturelt samarbeid

Som en etterfølger til nettverksbyggingsprosjektene ble det i 2014 startet et samarbeidsprosjekt hvor Márkománák samisk barnehage og Várdobáiki samisk språksenter samarbeider med pedagogisk collage og Murmansk barnehage. Målet med prosjektet er at personer innenfor barnehage og undervisning skal bli kjent med, lære og få inspirasjon av hverandres undervisningsmetoder. I 2014 ble første del gjennomført, en gruppe fra Várdobáiki gjestet pedagogisk collage og fulgte et program som de hadde laget. Del to vil gjennomføres i april 2015.

Márkomáilbmi på Youtube

Gjennom prosjektet Youtube har Várdobáiki produsert 14 ulike kortfilmer som er tilgjengeliggjort gjennom internett, på Youtube og sosiale media. Filmene dokumenterer og synliggjør samisk kultur i det markasamiske området. Filmene kan finnes på Youtube, for eksempel gjennom søkebegrepet *Markomailbmi*. Det er også opprettet en egen facebookside *Markomailbmi*. Her finnes filmer fra for eksempel: *markomeannu#HERSKO* og *-#SÁTNI*, duodjekurs i Lavangen, intervju med ulike samiske personer som er flyttet fra eller til regionen. Prosjektet fortsetter i 2015.

Sanggruppen Várdobiegga

Sanggruppen Várdobiegga som ble etablert i 2012 har fortsatt med øvelser og opptredener også gjennom i 2014. Gruppen har i 2014 hatt flere opptredener, på Lavangseidet grendehus, på

Snubbadagen, i Evenes kirke, i Kiruna kirke og i Gratangen på pensjonistforeningens årsmøte. De deltok også under opptak til samisk julegudstjeneste i Kvitfors kapell. Deltakerne er i aldersgruppen fra om lag 40 til 80 år. Gruppen synger på samisk og sanggruppen har en rolle som en språkarena som søkes videreført.

Samisk reiseliv

Várdobáiki er deltaker i et treårig utviklingsprosjekt, Samisk reiseliv I Nord-Norge (Origio Nord). Prosjektet ledes av Origo Nord og er finansiert av Sametinget, Innovasjon Norge, Nordland, Troms og Finnmark fylkeskommuner. I 2014 ble markomeannu#HERSKO arrangert av deltakere i prosjektet fra regionen.

Diverse

- I 2014 ble prosjektet med samiske tiltak, i Vesterålen avsluttet. I løpet av prosjektet har det vært ulike kurs og møter. Avslutningsvis ble det gjennomført kurs i synging av dukkekofter for Vesterålen sameforening.
- Várdobáiki har deltatt i kurs i prosjektstyremetodikk.
- Várdobáiki arrangerte kurs om Samisk bruk av vekster og urter, ved Laila Spiks.

Språksenter

Arbeid med bevaring, styrking og synliggjøring av samisk språk er en av hovedoppgavene under Várdobáiki. For å ivareta denne oppgaven har språksenteret ved Várdobáiki en rekke språktiltak på gang til enhver tid. Språktiltakene finansieres gjennom driftsmidler fra Sametinget og Troms fylkeskommune og prosjektmidler fra Sametinget og Nordland fylkeskommune. Språksenteret har også fått aktivitetstilskudd fra Sametinget samt tilskudd fra fylkesmann i Nordland. Fra 1.1.2014 er det to faste hele stillinger knyttet til språksenteret. Deler av stillingene vil fortsatt være avhengig av prosjektfinansiering.

Herunder kommer en beskrivelse av forskjellige tiltak knyttet til språkarbeid.

Várdobáikis stedsnavnsutvalg

Várdobáikis stedsnavnutvalg som ble oppnevnt i 2010, har fungert også i 2014 med samme sammensetning. Utvalgets mandat er å være Várdobáikis organ i arbeid med samiske stedsnavn, fungere som høringsinstans og ta initiativ i forhold til stedsnavnssaker overfor kommuner og andre. I 2014 er det avholdt seks arbeidsmøter. Utvalget har i hovedsak konsentrert arbeidet sitt om samiske stedsnavn i Gratangen i 2014. Kildene har vært innsamlet materiale av J. Qvigstad, utgitt i boka *“De lappiske stedsnavn i Finnmark og Nordland fylker”* (1938) navnemateriale som tidligere er innsamlet av foreningen Sámegiel berošteaddjik og Einar Nylund

Meron

Várdobáiki har siden stedsnavnutvalget ble oppnevnet foreslått skrivemåte for en mengde stedsnavn i Sør-Troms og Nordre Nordland. Vi har også valgt å arbeide med formidling av stedsnavnene til allmennheten. Vi har tatt i bruk nettstedet Meron. utviklet av Sjøsamisk kompetansesenter i Porsanger. Dette er et nettsted med presentasjon av lokal kunnskap om landskap, stedsnavn fjordøkologi og samisk naturbruk. Se www.meron.no, stedsnavn, Ofoten.

Språkseminar

Várdobáiki arrangerte et en dags språkseminar med tema knyttet til problemstillingen å ta samisk språk tilbake.

Språkreib/Giellabeassi

Prosjektet språkreib er en videreføring av tidligere språkad leirskole. Målgruppen har vært elever fra barneskole, ungdomsskole og videregående skole.

- Det har i 2014 vært gjennomføringspråkreib både vår og høst. I 2014 har alle språkreib vært arrangert på Boazovacci i Kåringen.

Språkkurs

Det ble gjennomført flere språkkurs, i Bjerkvik og på Kåringen. Det var god deltakelse på kursene.

Språkkurs/arenaer gjennom grenseoverskridende prosjekt

Gjennom et samarbeid med Kiruna Sameforening ble det arrangert Giellamátki/språkvandring i Skjomen og språksamling/Sámástallan i Nikkaluokta. Begge tiltakene er språkarenaer hvor det kun snakkes samisk. Målgruppen er personer som har behov for å trene på muntlig samisk. Det var til sammen 24 deltakere på tiltakene. Språkressursene var fra norsk og svensk side. Tiltakene er finansiert ved hjelp av fylkesmann i Nordland.

Samarbeid med samiske miljø på svensk side er noe som vil prioriteres videre i arbeid med språkopplæring og utvikling. Dette er et samarbeid som har stor betydning spesielt i arbeid med bevaring av lokal samisk dialekt.

Lesetrening for eldre

Månedlig tiltak som gjennomføres i forbindelse med Várdobáikis helsetreff. På helsetreffene er det hovedsakelig eldre samer som deltar. De fleste har samisk som første eller andre språk. Et fåtall av dem kan skrive eller lese samisk. Gjennom samisk lesetrening gir vi dem muligheten til å lære samt praktisere dette. Vi erfarer at deltakerne har stor nytte av lesetreningen og deltar aktivt i høytlesningen.

Andre tiltak som er gjennomført:

Luondolohkan – lese naturen med samisk blikk, minikurs arrangert våren 2014.

Språksenteret har vært på besøk i flere barnehager for å gi barnehagene en mulighet til å møte samisk språk og kultur i barnehagen. Språksenteret har også besøkt ulike skoler/lærere med samisklærere i regionen. Språksenteret samarbeidet med Beate Heide om oversettelse og innlesing av samisk julekalender som var publisert på Nrk Sameradioens nettsider

Språksatsing i Márkománák mánáidgárdi, Márkománák samisk barnehage

Det er startet opp spesielle tiltak for å styrke samisk språk hos barn, ansatte og foreldre knyttet til barnehagen.

Oversetting

Språksenteret bidrar med oversetting av tekster etter behov og kapasitet.

Helsesatsing

Helsetreff

Helsetreff er et månedlig tilbud der eldre samer samles til samisk lesetrening, sosialt samvær, foredrag med forskjellig tema, trim, samt salg av middag. Kulturbussen i Troms gir sitt tilbud til deltakerne på treffene, gjennom bussens virksomhet.

Helsetreffene er utviklet ved Várdobáiki samisk senter og igangsatt første gang i 2003.

Helsetreffene har fått god omtale i media og det var vært stor interesse fra mange andre aktører som ønsker å starte opp tiltak etter Várdobáikis modell. Várdobáiki har vært engasjert i etablering av helsetreff i Tysfjord i regi av Árran lulesamiske senter, i Alta ved Alta sameforening og i Lavangen kommune. I 2014 var det arrangert 8 helsetreff, der det varierte mellom 15 og 30 deltakere. *Helsetreffet på tur er et av tiltakene som er lagt til helsetreff, og i mai 14 ble det arrangert tur Lavangen kommune. Planlagt tur til Kiruna og Nikkaluokta senhøstes ble utsatt vår 15.*

Veiledningsprosjekt

Várdobáiki har startet et veiledningstilbud til helsetjenesten i Evenes og Skånland kommuner. Våren 2014 inngikk Várdobáiki en avtale med institusjonsledelsen ved Skånland sykehjem om å tilby internundervisning 2-4 ganger i året for personalet. Første forelesning ble gjennomført i april. Samme tilbud ble gitt per mail til institusjonene i Evenes, Skånland og Narvik (Bjerkvik). Det kom ikke flere forespørslers om undervisning, og påminnelse ble gitt høsten -14 uten flere forespørslers. Desember 14 ble prosjektet avsluttet.

Samisk barne- og ungdomsgruppe

Várdobáiki har i 2012 initiert et nytt prosjekt, Samisk barne- og ungdomsgruppe. Prosjektet har som mål å skape en arena hvor samiske barn og ungdommer kan treffes, skape seg et samisk nettverk og å kunne snakke om ømtålige emner på en plass hvor man som same er i majoritet. Foruten dette prosjektet så finnes det ikke noen samiske arenaer hvor samiske barn og ungdommer kan få være uten å føle at de er i en minoritet. Prosjektet ble startet høsten 2012, og gir et månedlig tilbud, en barnegruppe for barn fra 1. til 7. klasse, og en ungdomsgruppe fra 13 – 18 år. Barnegruppa har bestått av 10-15 barn fra Skånland, Evenes og Narvik kommune, mens ungdomsgruppa har det vært 5 deltakere fra Evenes, Skånland og Tjeldsund kommune. Den andre prosjektperioden ble avsluttet til sommeren 14.

Identitet, seksualitet og helse

Høsten 2014 ble et nytt prosjekt initiert, kalt Identitet, seksualitet og helse med samiske barn og ungdom som målgruppe. Grunnlaget som har vært skapt gjennom samisk barne- og ungdomsgruppe blir her videreutviklet i det nye prosjektet. Tema vil bli tatt opp gjennom hele prosjektperioden. Prosjektet ble startet i september og 3 grupper holdt for barna og ungdommene i løpet av høsten.

Samarbeid med SANKS Samisk nasjonalt kompetansesenter - psykisk helsevern

Várdobáiki har fortsatt samarbeidet med SANKS Samisk nasjonalt kompetansesenter – psykisk helsevern. Vi har inngått en samarbeidsavtale om vårt samiske barne- og ungdomsgruppeprosjektet. SANKS vil bistå oss der vi har behov for det.

I 2014 ble Anne Silviken vår veileder i prosjektet Identitet, seksualitet og helse.

Verdensdagen for psykisk helse 2014

Skånland kommune hadde et flott og mangfoldig program i tilknytning til Verdensdagen for psykisk helse 2014 også. Várdobáiki hadde stand under markeringen i Flerbrukshallen.

Helseavdelingen har også vært i dialogmøte med ETS kommunene og ETS medisinske senter samt deltatt på ulike andre tiltak med f.eks. foredrag for samisk elderråd, og forelesning på Sørsamisk helsekonferanse.

Museum

Etter oppstart av museumsdrift ved Várdobáiki har vi forsøkt å følge ”Plan for etablering av museumsdrift ved Várdobáiki samisk senter” av mars 2009, med bakgrunn i ”Delutredning av samisk museumsvirksomhet i Nordre Nordland og Troms” og ”Sametingsrådets melding om samiske museer”. Det har ikke vært mulig å følge museumsplanen fullt ut da vi ikke har hatt nødvendige ressurser tilgjengelig. I planen var det skissert en fagstilling i tillegg til museumslederstilling fra 2010. Dette er fortsatt ikke realisert. Várdobáiki museum lider under stillingsmangel. Museumsleder får gjort det aller mest nødvendige, men det er mange saksområder som ikke får god nok oppfølging grunnet mangel på ressurser.

Nedenfor følger en redegjørelse av museumsvirksomheten for 2014.

Det er knyttet en fast stilling som museumsleder til museet. I 2014 har det vært vikar og konstituert leder på musset. Det er ansatt ny museumsleder som starter i april 2015. I tillegg til museumsleder er det vaktmester i ca 30% stilling knyttet til Gállogieddi.

Gállogieddi friluftsmuseum

Várdobáiki museum har driftsansvaret for Gállogieddi samisk friluftsmuseum. Museet har hatt sesongåpent fra 1. juni til 17. august. Besøkstallene har hatt en fortsatt positiv utvikling med økning i forhold til tidligere år. Det har vært ansatt fire guider i sommersesongen. I forbindelse med sesongåpning av museet ble det arrangert åpen dag med musikkinnslag. I starten av sesongen var ordførerens tur lagt til kulturstien på Gállogieddi, og det var besøk av flere grupper.

Gapahuken tilknyttet kulturstien er mye brukt både vinterstid og sommerstid av lokalbefolkningen.

Bygningsvern

Várdoáiki museum har bygningsvern som satsingsområde og har restaurert flere byggverk. Restaureringen av jordkjeller på Vilgesvarre vil slutføres i 2015. Det er ikke startet nye restaureringsprosjekt i år, men arbeid med finansiering av restaurering av tidligere befarte og sikrede bygninger er påbegynt.

Arbeidet med skjøtelsesplan for fjøsgammer vil slutføres i 2015.

Bygningsvernprosjektene er store prosjekter med høye kostnader som krever mye ressurser ved oppfølging. Tett samarbeid både med entreprenører og Sametinget er viktig for å kvalitetssikre restaureringsarbeidet og det går mye tid for museumsleder til å lede dette arbeidet på en tilfredsstillende måte.

Bildearkiv

I 2014 er det startet arbeid med forberedelse for å registrere Ivar Murbergs billedarkiv i Primus hvor vi tidligere har registrert og fotodokumentert bortimot 500 gjenstander.

Kulturminneregistrering

Det er også i 2014 arbeidet med kulturminneregistreringer i regionen.

Immateriell tradisjonskunnskap

Samarbeidet mellom Várdoáiki museum, Várdoáiki helse og Árbodiehtu- prosjektet til Samisk Høyskole, hvormålet er å bevare, dokumentere og videreføre den immaterielle tradisjonskunnskapen i markebygdene innen samisk naturmedisin vil slutføres i 2015

Formidling

Várdoáiki museum formidlet samisk historie, både til elever i skoleverket, allmennheten og turister. Dette har i hovedsak skjedd via forelesninger, guiding og på aktiviteter Gállogieddi. Várdoáiki museum hadde tilbud om guiding gjennom kulturstien i Den kulturelle skolesekken i 2014. Dessverre medførte lærerstreiken at påmeldte skoler ikke kunne besøke stien likevel. Den administrative funksjonen til museumsleder har blant annet bestått av prosjektering av framtidige prosjekter, rapportering, drift Gállogieddi, uttalelser samt oppfølging av henvendelser til museet.

Samarbeid og nettverk

Museet samarbeider med andre museer og institusjoner. Vi jobber for at museumsvirksomheten skal være oppdatert og aktuell, spille en viktig rolle i samfunnet gjennom faglig utvikling, nytenking og profesjonalisering og gjennom utvikling av digital forvaltning og formidling. I samarbeid med Pippira Siida ble det etablert og åpnet en fast utstilling på Kvandahl museum..

Márkománák samisk barnehage

Várdobáiki driver en privat barnehage, Márkománák samisk barnehage, som ligger i fine omgivelser i Lánttedievvá/Planterhaug i Skånland kommune. Barnehagen har fine utearealer midt i det samiske kulturlandskapet, med skog, mark og fjell som sin leke- og læringsarena. Várdobáiki har drevet barnehagen fra 2003. Barnehagen ble startet opp etter at private aktører la ned driften i samme bygg.

Eier har tilpasset barnehagens uteområde for at det skal være best mulig egnet til samisk barnehagedrift. Her er blant annet gamle og bål plass. Barnehagens uteområde inkluderer også et stabbur som anses som en viktig del av et samisk tun.

Barnehagen har tjuvfem plasser i alderen ti mnd. til seks år. Barnehagen finansieres over eget budsjett med kommunalt tilskudd til private barnehager og foreldrebetaling. Etter søknad kan samiske barnehager få særtilskudd fra Sametinget for å ha ekstra fokus på samisk språk og kultur. Barnehagen har som særskilt formål å skape trygghet og tilhørighet til samisk språk og kultur. Ellers er barnehagen underlagt generell lovgivning for barnehager.

Barnehagen har gjennomgående fokus på samisk språk og flere av barnehagens ansatte har deltatt på samiskkurs for å høyne samiskkompetansen i barnehagen. Barnehagen har med jevne mellomrom egne språksatsingsprosjekt på gang. Det er en ressurskrevende måte å drive språkutvikling på, men vi ser at det er nødvendig for å få en satsing på samisk språk

Várdobáiki er svært fornøyd med samarbeidet med eierne av bygget og er opptatt av å opprettholde denne gode dialogen.

Av barna i barnehagen var det i 2014 fire barn som hadde samisk som hjemmespråk. For de øvrige barn er samisk en del av den daglige hverdagen i barnehagen, noe som utgjør et godt utgangspunkt for videre språkopplæring.

Barnehagen har fra 2012 hatt samordna opptak med kommunen. De som søker til Márkománák må søke gjennom kommunens hjemmesider. Styrer er med på opptaket.

Dersom barnehagen skal kunne være en reel aktør i arbeidet med på å revitalisere samisk språk i regionen er det nødvendig at det tilføres mere ressurser i form av ekstra samiskspråklig personell. Vi ser at det er helt nødvendig å kunne ansette en ekstra person i full stilling for å sikre at hele barnehagen har et jevnt fokus på samisk språk og å gi barnehagebarna et tilfredsstillende tilbud.

Som et ekstra språksatsingstilbud arbeider Várdobáiki samisk språksenter med tiltak for å styrke språket både blant barn og foreldre i barnehagen.

Alle ansatte på avdelingen i barnehagen har deltatt på nasjonal barnehagekonferanse.

Leietakere

Várdobáiki leier kontor til andre samiske organisasjoner/institusjoner på framleie. Etter at Sametinget flyttet ut sommeren 2014 har vi tre leietakere. Dette er Universitetet i Tromsø, (Senter for samisk helseforskning), Duodjeinstitutta og Márkomeannu, som leier ett kontor hver.

Várdobáiki forsøker å tilrettelegge kontorbehov for leietakerne så godt som mulig og anser leietakere som viktige samarbeidsparter i arbeidet for bevaring av samisk språk og kultur i regionen.

Prosjekt

Várdobáiki har en stor mengde aktive prosjekt innenfor alle avdelinger.

- 41 aktive prosjekt i 2014
- 12 prosjekt ble rapportert og/eller avsluttet
- 9 prosjekt ble startet opp i 2014
-

Arbeid med prosjekt og prosjektfinansiering åpner for muligheter til å få gjennomført ulike tiltak som det ikke er rom for innenfor normalt driftsbudsjett. Deler av utgifter, egenandeler til

prosjektene belastes likevel driftsmidlene på de ulike avdelingene. Kravet til egenandeler medfører igjen at det er vanskeligere å få rom til å ansette eksterne ressurser til å gjennomføre prosjekt, noe som er uheldig for å skape aktivitet og arbeidsplasser for folk i nærområdet.

Muligheter for å gjennomføre tiltak via prosjekt er viktig, det er likevel et mål å holde antall prosjekt på et nivå som gjør prosjektoppfølgning og gjennomføring godt håndterlig. Det er også et mål å gjennomføre prosjektene innenfor planlagt tidsperiode.

Økonomi

Várdobáiki finansieres av driftstilskudd fra Sametinget og Troms fylkeskommune samt prosjekttilskudd hovedsakelig fra Sametinget og Nordland fylkeskommune. I 2014 fikk språksenteret også aktivitetstilskudd fra Sametinget og fylkesmann i Nordland.

Nettverksprosjektet er delvis finansiert også av partnerskap Ofoten og Barentssekretariatet. Drift av Gállogieddi delfinansieres av Nordland fylkeskommune. Driftstilskuddene fra Sametinget gis til de ulike funksjonene, språksenter, museum, helse og kulturhus. Disse tilskuddene dekker hovedsakelig lønn til daglig leder, de forskjellige avdelingsledere samt andel av driftskostnadene. Deler av driftstilskudd blir også brukt til direkte brukerrettede tiltak. Várdobáiki oppnår en stor andel prosjektmidler i forhold til fast driftstilskudd og mye aktivitet er prosjektbasert og finansieres over eksterne prosjektmidler. Aktiviteten tilpasses oppnådd finansiering. Flere av de faste stillingene er avhengig av finansiering over prosjekttilskudd. Organisasjonen er også avhengig av å delfinansiere kostnader knyttet til administrasjon og generell drift også gjennom prosjekttilskudd.

Omsetningen har i 2014 vært på 9,94 mill., av dette kr 2,56 mill. for Márkománák samisk barnehage. Årsresultatet for 2014 viser et underskudd på kr 285 000,-. Egenkapital er balanseført med 700 312 pr pr 31.12.2014

I forbindelse med omorganisering av selskapet er andelskapital omgjort til aksjekapital, og ført som kortsiktig gjeld i balansen, kr 124 000,-. Den reelle egenkapitalen er med dette kr 824 312,-, dette tilsvarer 37,5 % av totalkapital. Andelen egenkapital er høyere enn i 2013, og skyldes at sum totalkapital er redusert ved å føre fordringer og gjeld vedrørende prosjekter som en netto sum. Dette er gjort i tråd med revisors ønske, og gir et mer korrekt bilde av selskapets økonomiske stilling.

Regnskapsføring og økonomifunksjoner blir gjort internt.

Vi skiftet revisor med virkning fra regnskapsåret 2014, ny revisor er Enter Revisjon Hålogaland AS, Harstad.

Avslutning

Várdobáiki står stadig foran flere utfordringer. Arbeidet med omorganisering førte til at Várdobáiki ble omdannet fra SA til AS i 2014. Ny styresammensetning vil komme på plass fra generalforsamlingen i 2015. Arbeid med egnet kulturbygg kan nå prioriteres.

Arbeid som er startet i forhold til språkstyring i barnehagen vil fortsette med kurs og ulike tiltak barnehagen.

Várdobáiki vil fortsatt ha sterkt fokus på brukerretta tiltak. Dette oppnås gjennom blant annet gjennom fortsatt stor prosjekterelatert virksomhet. Det var gitt en mindre økning i driftstilskudd til museum i 2014, men Várdobáiki museum har et stort behov for ytterligere økning i budsjettet for å kunne opprette en fagstilling ved museet. Etablering av et samisk skimuseum er vedtatt, men det er ikke arbeidet med i 2014.

Styret ser en ekstra stilling ved museet som den viktigste utfordringen i 2015.